

Повномасштабне вторгнення росії в Україну суттєво погіршило оцінки учасників опитування¹ поточного стану фінансового сектору України. На думку респондентів, стан справ у фінсекторі за минулі пів року значно погіршився. Більшість опитаних передбачає поглиблення негативних тенденцій у наступні шість місяців і лише кожний десятий очікує поліпшення. Оцінки рівня загального ризику рекордно високі за всю історію спостережень. Попри це, респонденти відзначили, що стійкість сектору до значних негативних подій не змінилася та залишилася на середньому рівні. Водночас схильність фінансових установ до ризику суттєво знизилася.

За результатами опитування, керівники фінансових установ назвали війну з росією головним джерелом ризику. Фактор загального рівня корупції, діяльності правоохоронних органів та судової системи, який від початку опитувань був беззаперечним лідером, не потрапив зараз навіть до десятки найризиковіших. Серед основних джерел ризиків у травні опинилися інфляція, динаміка обмінного курсу, динаміка припливу іноземного капіталу (інвестицій), вартість активів та якість застави. Фактор шахрайства та кібернетичних загроз традиційно залишився серед основних небезпек. Найсуттєвіше зросли ризики рівня економічної активності та банкрутства фінустанов. Ризики від карантинних обмежень та кліматичних змін респонденти оцінили як найменш значні.

У травні 2022 року керівники найбільших банків та небанківських фінансових установ України суттєво погіршили власні оцінки поточного стану фінансового сектору. Баланс відповідей² очікувано сягнув найнижчого значення за весь час спостережень із травня 2018 року. І хоча більше половини респондентів оцінили поточний стан фінсектору як задовільний, майже третина – як поганий чи дуже поганий.

Одразу 88% опитаних повідомили про погіршення стану справ у фінансовому секторі за останні шість місяців. Баланс відповідей більше ніж удвічі гірший порівняно з періодом початку коронакризи. Така тенденція зберігатиметься у наступні пів року: погіршення стану справ очікують 83% фінустанов, оптимістичні оцінки дали лише 9% респондентів. Баланс відповідей був найнижчим за весь час опитувань.

За таких умов природно, що абсолютна більшість респондентів вважала загальний рівень ризику у фінансовому секторі високим чи дуже високим. Лише 6% опитаних вважали його середнім. Баланс відповідей також був рекордно низьким за всю історію спостережень.

Попри високий рівень ризику і песимістичні оцінки перспектив, частка опитаних, які вважали стійкість фінансового сектору до значних негативних подій високою або дуже високою, у травні зросла на 2 в. п. до 26%. Майже половина фінустанов оцінювала стійкість

фінсектору як середню. Загальна оцінка майже не змінилася порівняно з кінцем 2021 року.

Війна суттєво змінила палітру основних ризиків у фінансовому секторі. Усі респонденти зазначили, що війна з росією є головним джерелом ризику. Фактор корупції, діяльності правоохоронних органів та судової системи, який був лідером протягом усіх попередніх раундів опитування, цього разу навіть не потрапив до десятки найбільших джерел ризику.

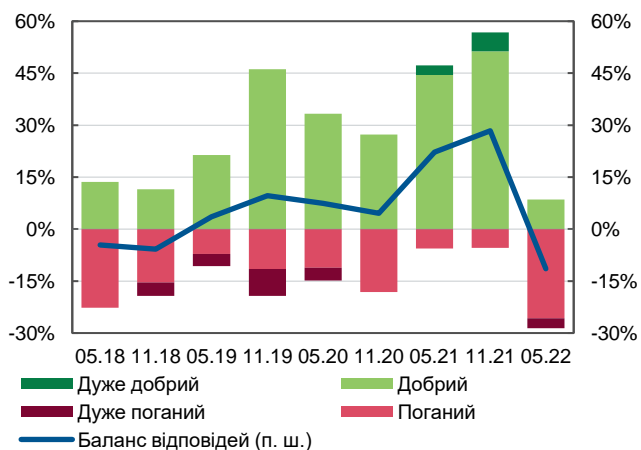
Серед найбільших джерел ризику в травні респонденти називали переважно макроекономічні фактори: рівень інфляції, обмінного курсу, динаміку припливу іноземного капіталу (інвестицій), вартість активів та якість застави. Вони суттєво піднялися в рейтингу порівняно з попередніми опитуваннями. Фактор шахрайства та кібернетичних загроз також залишився серед основних небезпек. Фактор ризику “карантинні протиепідемічні заходи”, який пів року тому посів восьме місце, у травні разом із ризиками кліматичних змін опинилися на останніх місцях серед найризиковіших.

Загальне зростання ризиків змушує фінансові установи України бути відповідальними: респонденти зазначили, що ризик-апетит їхніх фінустанов суттєво знизився, зараз він найменший з другої половини 2020 року.

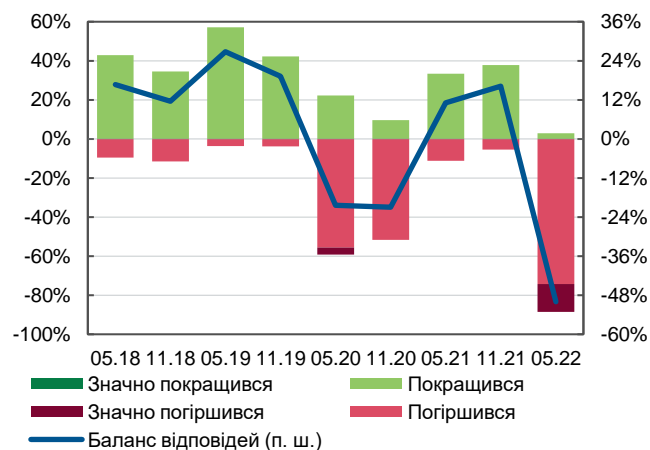
¹ Інформацію про Опитування наведено на стор. 5.

² Тут і далі баланси відповідей – це агреговані показники, розраховані як сума кількостей кожної відповіді на поставлене запитання, зважених на вагові коефіцієнти від -1 до 1, наприклад, 1 для “значно поліпшився”, 0.5 для “поліпшився”, 0 для “не змінився” і так далі. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні $\pm 100\%$. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що в цілому респонденти оцінюють: показник поліпшився або ризик знизився.

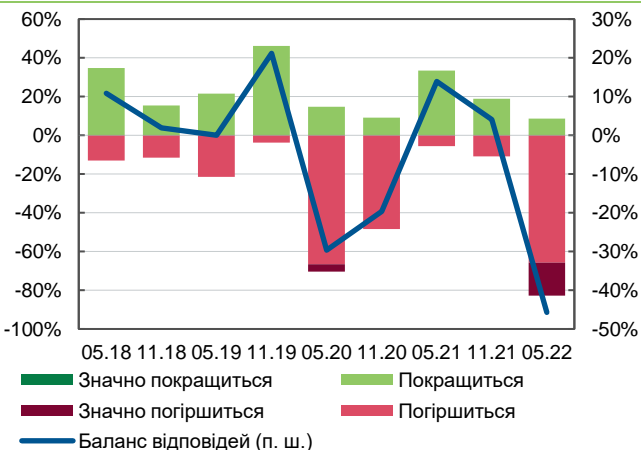
Графік 1. Поточна оцінка стану фінансового сектору України

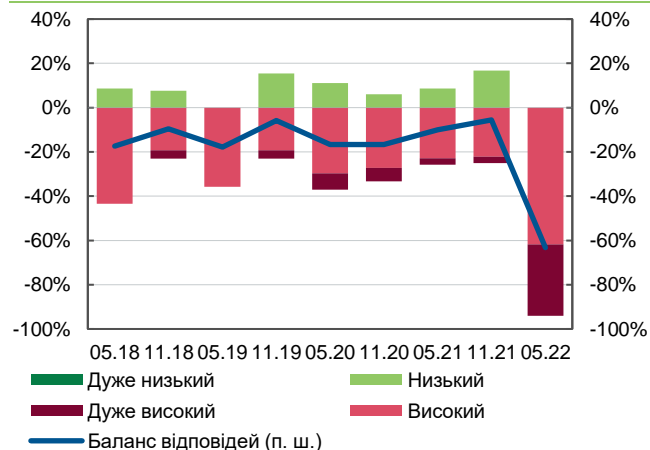
Графік 2. Оцінка зміни стану фінансового сектору України за останні 6 місяців

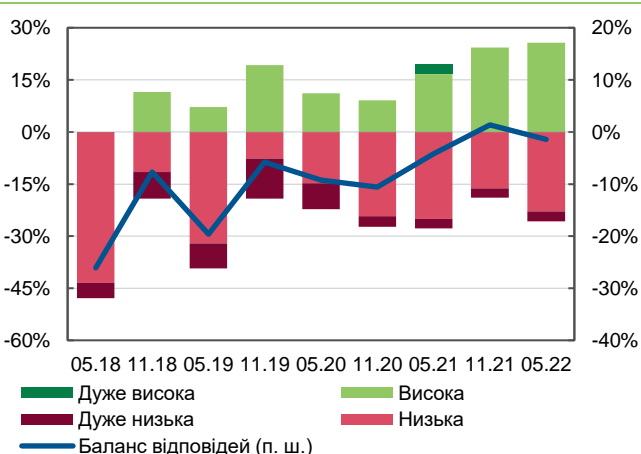
Графік 3. Очікування зміни стану фінансового сектору протягом наступних 6 місяців

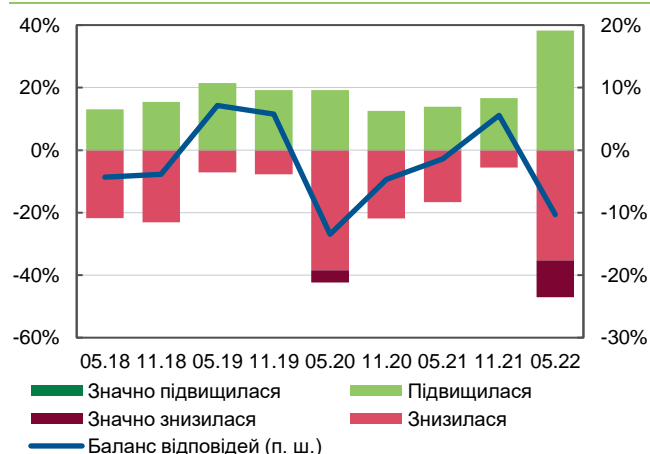
Графік 4. Оцінка загального рівня ризику у фінансовому секторі України

Графік 5. Оцінка стійкості фінансового сектору України до значних негативних подій

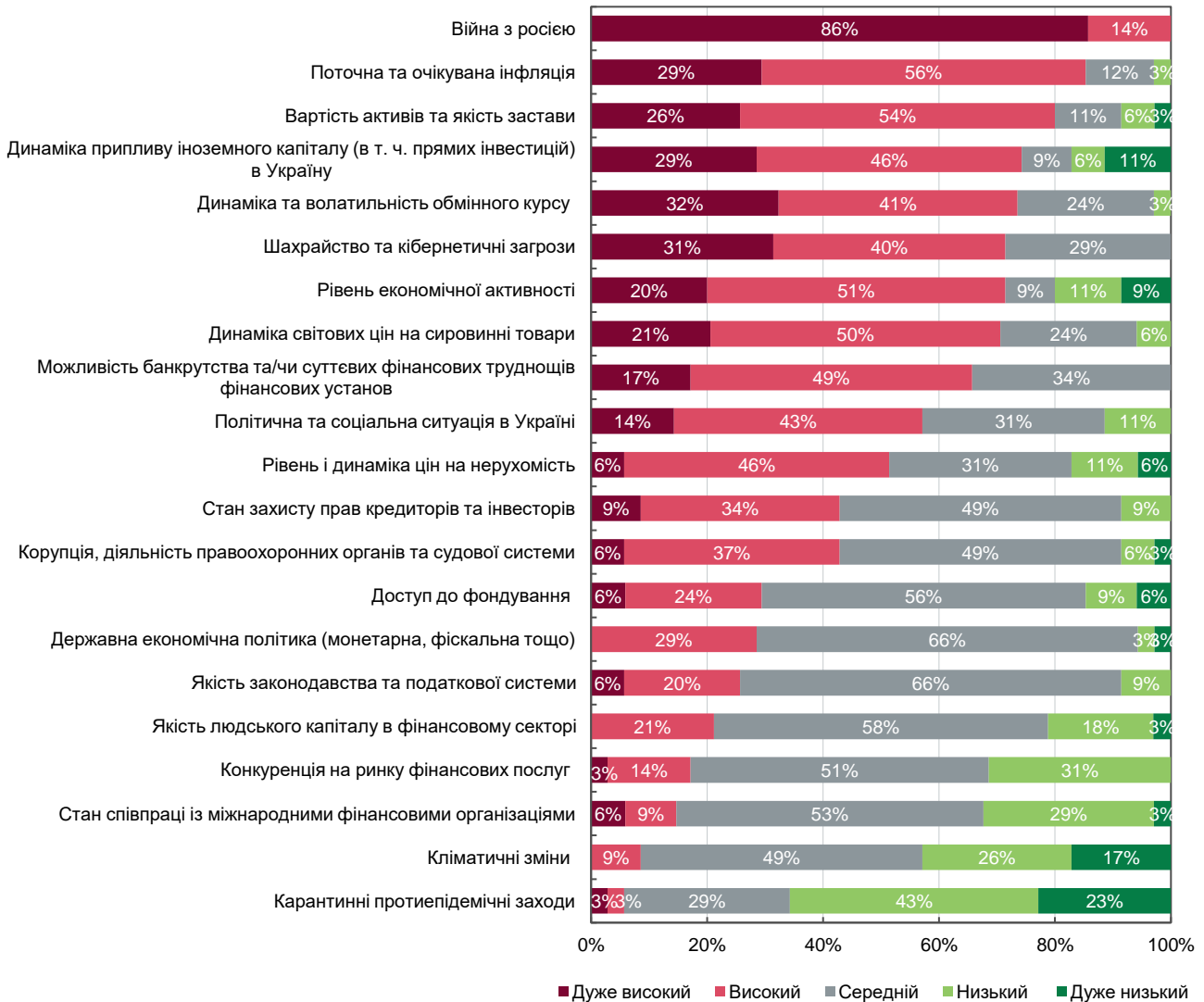

Графік 6. Оцінка зміни схильності до ризику установи респондента за останні 6 місяців

На графіках сума відповідей респондентів може не дорівнювати 100% через варіант відповіді "не змінився" чи "середній", який не відображено на графіку та не впливає на розрахунок балансу відповідей.

Графік 7. Рівень ризику у фінансовому секторі за окремими факторами* в травні 2022 року

* Фактори на графіку впорядковані за сумарною часткою відповідей “дуже високий” та “високий”.

Таблиця. Ранги факторів ризику (за сумарною часткою відповідей “дуже високий” та “високий”)

Фактор ризику	Ранг, травень 2022	Ранг, листопад 2021	Зміна, +/-
Війна з росією	1	3	2
Поточна та очікувана інфляція	2	7	5
Вартість активів та якість застави	3	13	10
Динаміка припливу іноземного капіталу (в т. ч. прямих інвестицій) в Україну	4	15	11
Динаміка та волатильність обмінного курсу	5	14	9
Шахрайство та кібернетичні загрози	6	2	-4
Рівень економічної активності	7	20	13
Динаміка світових цін на сировинні товари	8	5	-3
Можливість банкрутства та/чи суттєвих фінансових труднощів фінансових установ	9	17	8
Політична та соціальна ситуація в Україні	10	6	-4
Рівень і динаміка цін на нерухомість	11	16	5
Корупція, діяльність правоохоронних органів та судової системи	12	1	-11
Стан захисту прав кредиторів та інвесторів	12	4	-8
Доступ до фондування	14	19	5
Державна економічна політика (монетарна, фіскальна тощо)	15	21	6
Якість законодавства та податкової системи	16	12	-4
Якість людського капіталу в фінансовому секторі	17	9	-8
Конкуренція на ринку фінансових послуг	18	10	-8
Стан співпраці із міжнародними фінансовими організаціями	19	11	-8
Кліматичні зміни	20	17	-3
Карантинні протиепідемічні заходи	21	8	-13

Додаток. Результати опитування

Баланс відповідей	2018		2019		2020		2021		2022
	Травень	Листопад	Травень	Листопад	Травень	Листопад	Травень	Листопад	Травень
1. Як Ви оцінюєте стан фінансового сектору України на сьогодні?	-5%	-6%	4%	10%	7%	5%	22%	28%	-11%
2. Як, на Вашу думку, змінився стан фінансового сектору України за останні 6 місяців?	17%	12%	27%	19%	-20%	-21%	11%	16%	-50%
3. Як, на Вашу думку, зміниться стан фінансового сектору України протягом наступних 6 місяців?	11%	2%	0%	21%	-30%	-20%	14%	4%	-46%
4. Як Ви оцінюєте загальний рівень ризику у фінансовому секторі України?	-17%	-10%	-18%	-6%	-17%	-17%	-10%	-6%	-63%
5. Як Ви оцінюєте стійкість фінансового сектору України до значних негативних подій?	-26%	-8%	-20%	-6%	-9%	-11%	-4%	1%	-1%
6. Оцініть, будь ласка, рівень ризику, що існує у фінансовому секторі України через дію наведених факторів									
6.1. Політична та соціальна ситуація в Україні	-46%	-37%	-57%	-29%	-35%	-44%	-21%	-24%	-30%
6.2. Війна з Росією (військові дії на сході України)	-15%	-17%	-18%	-12%	0%	-8%	-24%	-31%	-93%
6.3. Корупція, діяльність правоохоронних органів та судової системи	-54%	-52%	-57%	-58%	-57%	-65%	-51%	-46%	-19%
6.4. Якість законодавства та податкової системи	-20%	-29%	-14%	-23%	-15%	-17%	-21%	-9%	-11%
6.5. Стан захисту прав кредиторів та інвесторів	-33%	-42%	-36%	-31%	-22%	-26%	-25%	-32%	-21%
6.6. Рівень економічної активності	7%	-8%	7%	4%	-30%	-12%	-7%	8%	-31%
6.7. Поточна та очікувана інфляція	-4%	-4%	16%	31%	17%	17%	-3%	-15%	-56%
6.8. Державна економічна політика (монетарна, фіскальна тощо)	2%	-6%	0%	2%	-6%	-5%	3%	8%	-10%
6.9. Динаміка та волатильність обмінного курсу	-20%	-20%	-9%	6%	-6%	-2%	4%	6%	-51%
6.10. Динаміка припливу іноземного капіталу (у т. ч. прямих інвестицій) в Україну	4%	2%	-10%	2%	-19%	-12%	-13%	5%	-37%
6.11. Динаміка світових цін на сировинні товари	-15%	-27%	-24%	-13%	-30%	-6%	-6%	-24%	-43%
6.12. Стан співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	-35%	-44%	-54%	-21%	-22%	-41%	-29%	-5%	7%
6.13. Можливість банкрутства та/чи суттєвих фінансових труднощів фінансових установ	11%	25%	18%	20%	13%	8%	6%	14%	-41%
6.14. Конкуренція на ринку фінансових послуг	13%	-10%	5%	-4%	2%	-3%	3%	-5%	6%
6.15. Доступ до фондування	9%	-21%	-18%	10%	6%	21%	19%	14%	-7%
6.16. Якість людського капіталу у фінансовому секторі	-4%	-10%	-13%	-2%	-4%	9%	-1%	-10%	2%
6.17. Вартість активів та якість застави	-13%	0%	-7%	-12%	-9%	-9%	0%	0%	-47%
6.18. Рівень і динаміка цін на нерухомість	17%	17%	18%	15%	4%	12%	8%	6%	-17%
6.19. Шахрайство та кібернетичні загрози	-37%	-37%	-25%	-35%	-33%	-27%	-31%	-35%	-51%
6.20. Кліматичні зміни	x	x	x	x	x	x	x	13%	26%
6.21. Карантинні протиепідемічні заходи	x	x	x	x	x	x	x	-15%	40%
7. Як змінилася схильність до ризику Вашої установи за останні 6 місяців?	-4%	-4%	7%	6%	-13%	-5%	-1%	6%	-10%

Інформація про опитування

У травні 2018 року Національний банк України запровадив опитування про системні ризики фінансового сектору. Двічі на рік топменеджери найбільших банків та небанківських фінансових установ України відповідають на запитання про ризики, що загрожують фінансовому сектору. Центральні банки застосовують такі опитування, щоб відстежувати сприйняття учасниками ринку подібних ризиків і вчасно реагувати на них.

У цьому звіті представлені оцінки респондентами стану фінансового сектору України за минулі шість місяців та очікувань на наступні шість місяців. Опитування проводилося з 12 до 25 травня 2022 року. Участь у ньому взяли керівники 22 банків, 12 страховиків та однієї інвестиційної компанії. До вибірки не потрапили фінансові установи, до яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції). Підсумкові результати не зважувалися на розмір банку/компанії чи їхньої частки на ринку – усі відповіді рівноцінні.

Результати ґрунтуються на відповідях респондентів і можуть не збігатися з оцінкою Національного банку України.

Наступний звіт буде опубліковано в листопаді 2022 року.